

СХВАЛЕНО:
рішенням педагогічної ради
протокол № 8 від 31.08.2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказ № 86 від 31.08.2022
Директор _____ М.Плотицький

**Освітня програма
Тульчинського ліцею №2
Тульчинської міської ради Вінницької області
школи І ступеня
(початкова школа)**

**Освітня програма
Тульчинського ліцею № 2
Тульчинської міської ради Вінницької області
I ступеня (початкові класи)**

Загальні положення освітньої програми

Освітня програма I ступеня (1-2,3-4 класи) розроблена на виконання ст. 33 Закону України «Про освіту», « Про повну загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти», наказу МОН від 13.07.2021 року № 813 « Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

З урахуванням поетапного переходу закладу освіти на здійснення діяльності за новим Державним стандартом у 2021/2022 навчальному році освітня програма для початкових класів розроблена на основі Типової освітньої програми початкової освіти під керівництвом Р.Б.Шияна, затвердженої наказом МОН України від 21.03.2018 № 268 1-2 класи, 3-4 класи наказ МОН від 08.10.2021 року № 1273. Освітня програма початкової освіти - узгоджений комплекс видів освітньої діяльності, що ґрунтується на компетентнісному підході і спрямований на реалізацію мети й завдань, визначених у новому Державному стандарті початкової освіти.

Освітня програма початкової освіти окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

Освітня програма визначає:

загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій (додаток 1);

зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» використані з офіційного веб-сайту МОН;

рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

***Загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання
здобувачів освіти***

Навчальний план містить інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для закладу загальної середньої освіти. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з освітньої субвенції.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-го класу складає 700 годин, 2-го класу – 770 год, 3-4-х класів – 805 год. на навчальний рік.

Освітня галузь « Мовно-літературна» за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р.Б. Шияна реалізується у навчальних предметах « українська мова», « іноземна мова» та інтегрованому курсі « Я досліджую світ». Вивчення української мови передбачає часовий розподіл програмового матеріалу між предметом «Українська мова» та інтегрованим курсом «Я досліджую світ», відповідно до якого 5 годин на тиждень використовується на вивчення української мови як окремого предмета, 2 години на тиждень включені до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (мовно-літературна галузь). Результати підсумкового оцінювання з української мови фіксуються у журналі на окремих сторінках. На іноземну мову в 1-му класі – 2 год, у 2-4-му класі відведено по 3 год. на тиждень.

Освітня галузь «Математична» реалізуються через вивчення окремого навчального предмета «Математика» (3 години на тиждень) у 1,2-х класах, 4 год. у 3-4-х класах та

включення програмового змісту з математики в інтегрований курс «Я досліджую світ», де на математику відводиться 1 година на тиждень.

Освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична», «Технологічна» представлені в інтегрованому курсі «Я досліджую світ», на яку виділено 4 год. в 1-му і, 3-4-му класах та 5 год. в 2-му класі. Час на його вивчення розподілено наступним чином: на природничу освітню галузь відводиться 2 години, на технологічну – 1 година, на соціальну та здоров'язбережну і громадянську та історичну – по 0,5, інформатичну – 1 год. в 2-му класі в курсі ЯДС. В 3-4-х класах на вивчення інформатики як окремого предмета виділено 1 год.

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується через окремі предмети за видами мистецтва: образотворче мистецтво і музичне мистецтво, на що виділено по 1 год.

Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується через навчальний предмет «Фізична культура», на яку виділено 3 год.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані (додаток 1).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховано санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1 класі – 35 хвилин, у 2 – 4 –х – 40 хв. відповідно до Санітарного регламенту.

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

У початкових класах здійснюється формувальне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів. Підсумкове оцінювання здійснюється у 1-2-х класах із застосуванням вербальної характеристики особистих досягнень, а його результати фіксуються тільки у свідоцтві досягнень. У 3-4-х класах підсумкове оцінювання здійснюється за рівневою шкалою. Результати навчання можуть зазначатися на відповідних сторінках навчальних предметів згідно характеристиками результатів навчання, зазначених у свідоцтві досягнень за рівнями, використовуючи такі позначення: П – початковий рівень, С – середній рівень, Д – достатній рівень, В – високий. За рівнями оцінюються кожне загальне уміння учня, набуте з певного навчального предмета або інтегрованого курсу.

До журналу записується лише результати підсумкового оцінювання за рік.

У 1 класі домашнє завдання не задається та не фіксується у журналі.

Для 2-го класу домашні завдання мають забезпечувати диференціацію освітнього процесу, творчі завдання.

У 3-4-х класах домашні завдання обов'язкового фіксуються у журналі. На вихідні, святкові та канікулярні дні домашнє завдання не задається та відповідно не фіксується в журналі.

Навчальний план зорієнтовано на роботу початкової школи за 5-денним навчальними тижнем.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська, інформативна компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові

зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до п. 4 ст. 12 Закону України «Про освіту»).

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти за інших умов.

Перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей, логічну послідовність їх вивчення

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мовно - літературна
Математична
Природнича
Соціальна і здоров'язбережувальна
Громадянська та історична
Технологічна
Мистецька
Фізкультурна
Інформативна

Концепцією Нової української школи передбачено створення умов для компетентісно орієнтованого навчання. Ефективна індивідуалізація й диференціація навчального процесу забезпечена через організацію навчальних центрів, які відображають навчальні потреби й інтереси дітей. Функціональність навчальних центрів спрямована на створення умов для дослідницької діяльності дітей, розвиток самостійності, організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. У навчальних центрах проводитимуться різні види навчальної діяльності, тому вони містять різні навчальні матеріали.

Важливими навчальними центрами для першого класу є такі: центр читання і письма, природознавства, математичний і мистецький центри. Їх наповнюваність забезпечуватиме для виконання навчальних програм. Зокрема, центр читання і письма містить: книги, карти, глобус, плакати, вірші, написані на великих аркушах паперу, письмове приладдя (олівці, маркери, фломастери), папір, клей або скотч (липка стрічка), діркопробивач, мотузки, комп'ютер і навушники – для забезпечення можливості слухати і дивитися історії усім разом або окремим дітям; центр природознавства – камінці, мушлі, інші природні матеріали, магніти, збільшувальне скло, терези, довідкову літературу, журнали з природознавства, кімнатні рослини; мистецький центр (центр образотворчого мистецтва) – фарби й пензлі, глину (пластилін), старі журнали, папір, приладдя для письма й малювання, мольберт; центр математики – матеріали для лічби (пластикові іграшки, кубики різних розмірів, фабричні або саморобні предмети для лічби), пазли, доміно, лінійки, терези, інші засоби для вимірювання, ігри.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності (14) педагогічних працівників, які пройшли відповідну підготовку та отримали сертифікати.

- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності (методичне об'єднання учителів початкових класів, методична рада, педагогічна рада);

- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності (кабінети початкових класів, одномісні парти, килимки, методичне забезпечення, ноутбук, принтер, дошка, телевізор, фізкультурна зала);

- якість проведення навчальних занять;

- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази закладу освіти;

- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;

- моніторинг соціально-психологічного середовища закладу освіти (наявність практичного психолога та соціального педагога);

- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників при ВАНО на он-лайн платформах.

При складанні розкладу уроків для 1-го класу враховано чинні вимоги щодо організації навчального тижня. Зокрема, робочий тиждень передбачає для учнів першого класу протягом навчального року додатковий розвантажувальний день – четвер. Для профілактики стомлюваності, порушення статури, зору учнів 1-4-х класів в процесі навчальної діяльності учнів в процесі уроку проводитимуться фізкультхвилинки, що складаються з динамічних, дихальних вправ, вправ для збереження зору, пальчикової гімнастики тощо. Учитель весь час стимулюватиме учнів дотримуватись правильної постави під час виконання письмових робіт за партою.

Освітня програма закладу освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднено на веб-сайті закладу освіти.

Навчальний план
1-4 класів з українською мовою навчання
Тульчинського ліцею № 2
Тульчинської міської ради Вінницької області
на 2022-2023 н. р.

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень/рік						
		1А,1Б	2Б,2В,2Г	3А,3Б,3В	4А,4Б,4В,4Г			
Інваріантна складова								
Мовно-літературна	Українська мова	5+2	245	5+2	245	5+2	245	5+2 = 245
	Іноземна мова (англійська)	2	70	3	105	3	105	3 = 105
Математична	Математика	3+1	140	3+1	140	4+1	175	4+1 = 175
Природнича, соціальна і здоров'я-збережувальна, громадянська та історична, технологічна	Я досліджую світ	4	140	4	140	5	175	5 = 175
Інформатична	Інформатика			1	35	1	35	1 =35
Мистецька	Музичне мистецтво	1	35	1	35	1	35	1=35
	Образотворче мистецтво	1	35	1	35	1	35	1=35
Фізкультурна	Фізична культура	3	105	3	105	3	105	3=105
Всього:		19+3	665+105	21+3	735+105	22+3	770+105	22+3 = 735 + 105
Варіативна складова		11						
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		20	700	22	770	23	805	23 =805

Пояснювальна записка

Відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 розроблено освітню програму для початкових класів Тульчинської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 Тульчинської міської ради

Типова освітня програма, за якою розроблено освітню програму закладу освіти

Класи	Варіант Типових освітніх програм, затверджених Міністерством освіти і науки України
1-А,Б,В 2- А,Б,В,Г 3-А,Б,В, 4-А,Б,В,Г	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Р.Б.Шияна, 1-2 класи, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 21.03.2018 № 268, 3-4 класи наказом МОН від 08.10.2019 року № 1273

Всього в школі три 1-х класи, орієнтовна кількість в них 91 учень, чотири 2-х класи – 85 учнів, три 3-х класи – 84 учні, чотири 4-х класи – 99 учнів.

Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантного, так і варіативного складників навчального плану школи. Інваріантний складник робочого навчального плану сформований на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту початкової освіти на рівні Державного стандарту.

Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України «Про загальну середню освіту» та Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затверджений наказом МОЗ України від 25.09.2020 № 2205 (далі – Регламент).

Години фізичної культури в початкових класах не враховуються при визначенні гранично допустимого тижневого навчального навантаження учнів.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517 (зі змінами).

Порядок вивчення окремих предметів

У 1-4-х класах освітня галузь «Мистецтво» вивчається окремими навчальними предметами «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво». У 3-4-му класі інформатика вивчається як окремий предмет.

Структура навчального року

Відповідно Закону України «Про повну загальну середню освіту» навчальний рік розпочинається 1 вересня святом - День знань - і закінчується не пізніше 1 липня.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою.

I семестр – з 01.09 по 30.12.2022 р.

II семестр – з 22.01 по 07.06.2023 р.

Канікули:

Осінні: з 27.10 по 30.10.2022 р.

Зимові: з 31.12.2022 по 20.01.2023 р.

Весняні: з 27.03 по 31.03.2023 р.

Режим роботи

Режим роботи навчального закладу визначається на основі нормативно-правових актів та за погодженням з Держпродспоживслужби у Вінницькій області

Заняття розпочинаються о 8.00 год.

Тривалість уроків у 1-х класах - 35 хв, 2-4-х класах – 40 хв.

Режим роботи груп продовженого дня

Робота груп продовженого дня організована відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 677 від 25.06.2018 «Про затвердження Порядку створення груп продовженого дня у державних і комунальних закладах освіти»

У групах продовженого дня прогулянка для школярів становить не менше, ніж 1,5 години протягом дня.

Самопідготовка учнів розпочинається з 14.00. Тривалість самопідготовки визначається класом навчання відповідно Санітарного регламенту.

Освітня програма « Світ чекає крилатих»

В школі організовано роботу 1В, 2-А класу за освітньою програмою « Світ чекає крилатих» під науковим керівництвом А.Д.Цимбалару для 1-4-х класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України № 834 від 15.07.2016 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітню програму початкової освіти створено під науковим керівництвом А. Д. Цимбалару для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (далі Програма) відповідно до Закону України «Про освіту», Закону «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти (у редакції, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України (№ 688 від 24.07. 2019), апробовано й експериментально перевірено в межах дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Дидактико-методичне і навчальне забезпечення реалізації концептуальних засад реформування початкової загальної освіти» (наказ МОН України №834 від 15.07.2016).

Відповідно до визначених у Державному стандарті цілей початкової освіти, Програму розроблено з **метою** нормативного забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання на наступному рівні освіти.

Відповідно до мети визначено стратегічні **завдання**, на виконання яких спрямовано Програму:

- становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, фізичний розвиток, розвиток пізнавальних здібностей;

- морально-етичне, громадянське, патріотичне, естетичне, трудове, екологічне виховання дитини;

- формування цілісного наукового образу світу;

- формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до самої себе, родини, громади, школи й навчання;

- психолого-педагогічна адаптація дитини до шкільного життя;

- формування ключових і предметних компетентностей;

- формування культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах діяльності;

- формування здатності до самовираження, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку (соціально-правової, екологічно доцільної і здоров'язбережувальної та безпечної) у різних життєвих ситуаціях.

Мету й стратегічні завдання конкретизовано у пояснювальних записках до предметів вивчення, з урахуванням потенціалу реалізації засобами кожного з них.

Програму розроблено на певних принципах і підходах. Зокрема, на **принципах** гуманізації (який є системоутворювальним), прогностичності, розвитку, цілісності; на таких **підходах**, як особистісний, діяльнісний, компетентнісний, інтегративний, системний. Тож, Програма закладає основи для побудови освітнього процесу як системи на засадах гуманної педагогіки, із особистісною орієнтацією навчання, а відповідно й інтегративним підходом до структурування його змісту, діяльнісним - до організації та компетентнісним - до визначення освітніх результатів.

Побудову освітнього процесу як системи уможливорює врахування у Програмі наступності й перспективності дошкільної та початкової освіти, а також взаємозв'язок між цілями та результатами навчання із відповідним визначенням його змісту.

Особистісній орієнтації навчання сприятиме урахування у Програмі вікових і психологічних особливостей учнів 6-10 років (зокрема цілісності сприймання світу й процесів пізнання, провідних стилів навчальної діяльності, соціальної активності), що простежується у доступності й відповідності їхнім інтересам та запитам змісті.

Інтегративний підхід у Програмі є дидактичним інструментом урахування вікових особливостей учнів 6-10 років і відкриває можливості для презентації змісту зі встановленням як внутрішньо- і міжпредметних зв'язків, так і інтегрованих предметів.

Інтегративний підхід до побудови Програми простежується на міжпредметному рівні завдяки синхронізації термінологічного поля усіх навчальних програм та приведення мови програми до тієї, якою мають послуговуватись учителі та учні в кожному класі, підходів до структурування програм кожного предмета (побудовані концентрично). Це дозволило запобігти його дублюванню у різних предметах вивчення, неузгодженості термінологічного поля та створити умови для підвищення пізнавального інтересу учнів.

Побудова програми на діяльнісних засадах сприятиме підвищенню практичної спрямованості опанування змісту освіти. Водночас забезпечуватиме якісно новий рівень процесу виявлення результатів навчання завдяки конкретизації навчальних дій учнів, як складників ключових і предметних компетентностей. Зміна знаннєвих орієнтирів навчання на діяльнісні простежуються й в орієнтовній тематиці досліджень, практичних робіт, навчальних проєктів.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (п. 1 ст. 32) Програма містить: вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою; перелік освітніх компонентів та їх логічну послідовність; загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання; форми організації освітнього процесу; опис та інструменти системи внутрішньошкільного забезпечення якості освіти; вимоги до закладів загальної середньої освіти, які обиратимуть Програму.

1. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за Програмою. Відповідно до чинного законодавства України зарахування дітей до закладів загальної середньої освіти, які працюватимуть за Програмою, здійснюється на безконкурсній основі. До 1 класу вступають діти, яким станом на 1 вересня виповнилось 6-7 років. До 2, 3, 4 класів (у разі переходу дитини з одного закладу загальної середньої освіти, де навчання було організовано за іншою освітньою програмою, до того закладу освіти, який реалізовує Програму) зараховують тих, хто завершив навчання у 1, 2, 3 класах відповідно за будь-якою чинною освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти. Показники розвитку дитини, які визначають її готовність до систематичного навчання у школі, окреслено в освітній програмі «Окрилення» (Лист МОН України №1/11-847 від 02.02.2017), яку розроблено з метою реалізації системного підходу, зокрема, перспективності і наступності дошкільної та початкової освіти.

2. Перелік освітніх компонентів та їх логічна послідовність.

Програму структуровано у два блоки. У першому блоці очікувані результати окреслено за циклами навчання відповідно до визначених Державним стандартом початкової освіти обов'язкових результатів кожної освітньої галузі. У другому блоці очікувані результати окреслено по класах відповідно до предметів вивчення. У цьому блоці, ґрунтуючись на засадах діяльнісного та особистісного підходів, структурування змісту здійснено за провідними стилями навчальної діяльності учнів: логіко-математичним, вербально-лінгвістичним, моторно- рухливим, натуралістичним, музично-ритмічним. Зважаючи на зазначене та з огляду на окреслені цілі та завдання визначено шість предметів вивчення. Зокрема, освітні галузі «Природнича», «Громадянська та історична», «Соціальна і зров'язбережувальна» реалізуються через інтегрований предмет *всесвіт*. Цей предмет забезпечує організацію навчальної діяльності учнів за таким провідним стилем, як натуралістичний.

Освітня галузь «Мовно-літературна» та вербально-лінгвістичний стиль діяльності з урахуванням вікових особливостей учнів реалізуються через предмети *українська мова* (мова навчання), *англійська мова* (мова вивчення).

Освітні галузі «Математична», «Технологічна» і «Мистецька» у 1-2 класах реалізуються через інтегрований предмет *математика*. Інтеграція зазначених освітніх галузей спрямована як формування математичної компетентності, так умінь застосовувати набутий математичний досвід під час «втілення творчого задуму в готовий виріб» та досліджувати математичні процеси і явища під час виготовлення виробів; експериментувати з ритмами, рухами, лініями, формами під час створення певних образів. Освітня галузь «Математична» у 3-4 класах реалізується через предмет *математика*. Тож інтегрований предмет *математика* у 1-2 класах і предмет *математика* у 3-4 класах мають

математичний і логічний складники. забезпечує організацію навчальної діяльності учнів за логіко- математичним стилем.

Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується предметом *фізична культура*. З метою оптимізації навчального навантаження учнів у Програмі передбачено варіативність його викладання з урахуванням бажання батьків і наявності відповідних умов у закладі освіти. Для варіативного вибору пропонуються концентри «Плавання» і «Хореографія - мистецтво рухів». Комбінації подано в пояснювальній записці до цього предмета. За наявності в закладі загальної середньої освіти відповідних умов, предмет *фізична культура* у розкладі занять має бути останнім.

Освітні галузі «Мистецька», «Технологічна» та «Інформатична» реалізуються через інтегрований предмет *арт-технології та інформатика* (ІКТ), який забезпечує організацію навчальної діяльності учнів переважно за музично- ритмічним, вербально-лінгвістичним та моторно-рухливим стилями. Програму цього предмета структуровано за концентри «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Іапёшаёе-мистецтво», а з другого класу концентр «Інформатика (ІКТ)». У програмі передбачено варіативність викладання предмета з урахуванням бажання батьків і наявності відповідних умов у закладі освіти. Для варіативного вибору пропонуються концентри «Мистецтво слова», «Театральне мистецтво», «Хореографія - мистецтво танцю». Комбінації подано в пояснювальній записці до цього предмета. Будь-які концентри можуть викладати як учителі-класоводи, так і вчителі, які є фахівцями з предметів мистецького циклу та інформатики.

Зважаючи на мету, принципи й підходи побудови у Програмі визначено **вимоги** до результатів навчання в 1-4 класах першого і другого циклів початкової освіти за кожним предметом вивчення. Зокрема, показники розвитку дитини, виражені в навчальних діях, і відповідний зміст розвитку здобувачів освіти засобами предмета вивчення. Визначені показники є складниками як предметних, так і ключових компетентностей, передбачених Законом України «Про освіту» та рекомендацією 2018/0008 (КББ) Європейського Парламенту ради (ЄС) від 17 січня 2018 р. (Оновлена редакція ключових компетентностей для навчання впродовж життя).

3. Загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання.

Загальний обсяг навчального навантаження подано у Навчальному плані із зазначенням загальнотижневого (табл. 1, 2) і загальнорічного навантаження (табл. 3, 4).

Навчальний план зорієнтовано на роботу початкової школи за 5-денним навчальними тижнем.

Таблиця 1.

Навчальний план для 1-2 кл.

(тижневе навантаження)

Назва освітньої галузі	Назва предмета	Кількість годин на тиждень	
		1 клас	2 клас
ІНВАРІАНТНИЙ СКЛАДНИК			
Мовно-літературна**	Українська мова (мова навчання)	7	7
	Англійська мова (мова вивчення)	2	3
Математична Технологічна*** Мистецька***	Математика	5	5
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Всесвіт	3	3
Фізкультурна	Фізична культура*	3	3

Мистецька Інформатична Технологічна	Арт-технології та інформатика (ІКТ)	2	3
Усього		19+3	21+3
ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження учня		20	22
Загальнотижнева кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		23	25

*Години фізичної культури при визначенні гранично допустимого навантаження учня не враховуються, але обов'язково фінансуються.

** Заклади загальної середньої освіти, в яких з 2 класу передбачається вивчення іншої мови (крім української та англійської), здійснюють це за рахунок однієї години варіативного складника та ще однієї години або з предмета арт-технології та інформатика (ІКТ), або з предмета математика (за вибором закладу загальної середньої освіти).

*** Освітні галузі «Технологічна» і «Мистецька» у 1-2 класах реалізується двома інтегрованими предметами: «Математика» і «Арт-технології та інформатика (ІКТ)», за рахунок чого час для курсу «Математика» збільшено на 1 тижневу год, а час на реалізацію технологічного і мистецького компонентів в курсі «Арт-технології та інформатика (ІКТ)» відповідно зменшено.

Таблиця 2.

Навчальний план для 3-4 кл.

(тижневе навантаження)

Назва освітньої галузі	Назва предмета	Кількість годин на тиждень	
		3 клас	4 клас
ІНВАРІАНТНИЙ СКЛАДНИК			
Мовно-літературна**	Українська мова (мова навчання)	7	7
	Англійська мова (мова вивчення)	3	3
Математична	Математика	5	5
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Всесвіт	3	3
Фізкультурна	Фізична культура*	3	3
Мистецька Інформатична Технологічна	Арт-технології та інформатика (ІКТ)	4	4
Усього		22+3	22+3
ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження учня		23	23
Загальнотижнева кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		26	26

*Години фізичної культури при визначенні гранично допустимого навантаження учня не враховуються, але обов'язково фінансуються.

** Заклади загальної середньої освіти, в яких з 2 класу передбачається вивчення іншої мови (крім української та англійської), здійснюють це за рахунок однієї години варіативного складника та ще однієї години або з предмета арт-технології та інформатика (ІКТ), або з предмета математика (за вибором закладу загальної середньої освіти).

Таблиця 3.

Навчальний план (річне навантаження) для 1-2 кл.

ІНВАРІАНТНИЙ ПЛАН (для не навчального року)			
Назва освітньої галузі	Назва предмета	Кількість годин на рік	
		1 клас	2 клас
ІНВАРІАНТНИМ СКЛАДНИК			
Мовно-літературна**	Українська мова (мова навчання)	245	245
	Англійська мова (мова вивчення)	70	105
Математична Технологічна*** Мистецька***	Математика	175	175

Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Всесвіт	105	105
Фізкультурна	Фізична культура*	105	105
Мистецька Інформатична Технологічна	Арт-технології та інформатика (ІКТ)	70	105
Усього		665+105	735+105
ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		35	35
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учня		700	770
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		805	875

Таблиця 4.

Навчальний план (річне навантаження) для 3-4 кл.

Назва освітньої галузі	Назва предмета	Кількість годин на рік
------------------------	----------------	------------------------

		3 клас	4 клас
ІНВАРІАНТНИЙ СКЛАДНИК			
Мовно-літературна**	Українська мова (мова навчання)	245	245
	Англійська мова (мова вивчення)	105	105
Математична	Математика	175	175
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Всесвіт	105	105
Фізкультурна	Фізична культура*	105	105
Мистецька Інформатична Технологічна	Арт-технології та інформатика (ІКТ)	140	140
Усього		770+105	770+105
ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		35	35
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учня		805	805
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		910	910

Навчальний план містить *інваріантний* складник, сформований на державному рівні, що є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти, які обиратимуть Програму, та *варіативний*, в якому передбачено додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять. Програмою передбачено спрямування варіативного складника змісту освіти на забезпечення диференціації, індивідуалізації, задоволення освітніх потреб груп і окремих учнів. Зокрема, додаткові години можуть бути використані для вивчення одного з предметів інваріантного складника, а саме математики, української мови (мови навчання), англійської мови (мови вивчення) та предмета всесвіт за розширеним рівнем або для вивчення варіативних концентрів предметів фізична культура («Плавання», «Хореографія - мистецтво рухів»), арт-технології та інформатика (ІКТ) («Мистецтво слова», «Театральне мистецтво», «Хореографія - мистецтво танцю») чи для проведення індивідуальних та групових занять, опанування інших мов тощо. Вибір розширеного рівня опанування предмета заклади загальної середньої освіти здійснюють, зважаючи на наявність відповідних умов (наявність фахівців, спеціальних приміщень тощо) та запити батьків. Розширений рівень не передбачає поглибленого вивчення предмета за рахунок нарощування обсягу навчального матеріалу, а забезпечує вчителя інструментарієм для індивідуалізації та диференціації освітнього процесу. У програмових вимогах предметів математика, всесвіт, українська мова і англійська мова розширений рівень виділено кольором шрифту. Предмети арт-технології та інформатика (ІКТ), фізична культура реалізують варіативність за рахунок введення окремих концентрів.

На основі навчального плану заклади загальної середньої освіти складають початковий план з конкретизацією варіативного складника, враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів.

У закладах загальної середньої освіти, які обиратимуть Програму, поділ класів на групи під час вивчення предметів українська мова, англійська мова може здійснюватися з першого класу, а концентру «Інформатика (ІКТ)» предмета арт-технології та інформатика (ІКТ) з другого класу відповідно до чинних нормативів.

4. Форми організації освітнього процесу.

Програма реалізується за рахунок дидактично доцільної комбінації традиційних та інноваційних (у тому числі авторських) форм, методів, прийомів організації освітнього процесу. Зокрема, толока; навчаюсь, навчаючи інших; заняття-квести; БТЕМ-освіта; ТРІЗ,

метод проєктів, дослідницько-пошукові та інтерактивні методи (шість капелюхів, скрайбінг, сел-аудит, селфі-трек та ін.), створення ментальних карт, сторітелінг тощо.

Програму побудовано з урахуванням зміни позиції сучасного вчителя з носія й транслятора знань на тьютора та фасилітатора. Вчитель, володіючи різноманітним педагогічним репертуаром, обирає найбільш доцільні для конкретного учня форми, методи та прийоми навчання. Їх вибір для реалізації Програм має здійснюватись з позиції створення освітнього простору учнів. Це передбачає формування цілісності знань на засадах міжпредметної інтеграції й урахування вікових та індивідуальних особливостей дитини, що впливають на перебіг і результативність її навчальної діяльності й забезпечення просування за індивідуальною освітньою траєкторією в різних площинах.

З метою виведення не тільки навчального, а й у нерозривній єдності з ним виховного процесу в школі на якісно новий рівень організації, що обумовлено реаліями життя суспільства у Програмах подано соціокультурну тематику створення освітніх ситуацій. Вона є стрижнем, навколо якого інтегрують навчальний і виховний процеси в єдиний освітній процес. Теми дібрані з урахуванням інтересів дитини 6-10 річного віку, зокрема: Здрастуй, школо!, Бережу життя і здоров'я, Я і моя сім'я, Мій край, Моя країна - Україна, Мандруємо світом, Спорт, У гості до казки, Календарні дати місяця, Пори року, Рослини - діти Землі, Тварини - діти Землі. Здоров'я - це скарб, У світі професій, Мої права та обов'язки, Зростаємо разом з книгою, Космічна ера, Земля - наш спільний дім, Дружити треба вміти тощо. З метою повного використання передбачених можливостей для естетичного; фізичного й здоров'язбережувального; морально-етичного; національно-патріотичного; екологічного і трудового виховання у взаємозв'язку і єдності із когнітивним розвитком дитини, за рішенням місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів, бажаним є фінансування 5 годин на тиждень (ставки вчителя/вчителів) для позакласної роботи, що проводитиметься за такими організаційними формами, як навчальний проєкт, свято, концерт, зустріч, екскурсія, конкурс, виставка, вистава, флешмоб, квест, екологічна та соціальна акція тощо. Відповідно години, передбачені на цю організацію навчально-пізнавальної діяльності учнів не включають до годин гранично допустимого навчального навантаження учня. Ці заходи та заняття з підготовки до них фіксують у класному журналі. Для цього відводять окрему сторінку під назвою «Проєктую, досліджую, створюю, презентую».

5. Опис та інструменти системи внутрішньоскільного забезпечення якості освіти.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» Програма містить власну систему оцінювання, яка є її невід'ємною частиною і має реалізовуватись закладами освіти, які обрали Програму для упровадження. Система оцінювання реалізується на основі Методичних рекомендації до оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти (Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України №22.1/12-Г-957 від 20.11.2020).

Основними функціями оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти є: інформаційна, мотиваційна, формувальна, коригувальна, розвивальна, виховна - відносно здобувачів освіти; нормативна, діагностувальна, інформаційна, аналітична, коригувальна, прогностична - відносно тих, хто надає освітні послуги: вчителя, закладу загальної середньої освіти.

Об'єктами оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти є складники ключових і предметних компетентностей: розуміння сутності предметів і явищ навколишнього світу, взаємозв'язків і відношень між ними; вміння набувати та застосовувати знання та навички; досвід творчої діяльності; ціннісні ставлення.

Перевірку результатів навчання здобувачів початкової освіти здійснюють з урахуванням принципів психологічної комфортності й здоров'язбережувального характеру освітнього процесу.

Оцінювання результатів навчання здобувача освіти в 1-4 класах здійснюють вербально у формі словесної характеристики результату й процесу навчальної діяльності, яка орієнтує його на визначення нових завдань щодо подальшого засвоєння програмового

матеріалу. Воно має бути чітким, аргументованим і сприяти формуванню в учня умінь самооцінювання.

З метою відстеження якості надання освітніх послуг для здобувачів початкової освіти, корекції та прогнозування її розвитку в закладі загальної середньої освіти може запроваджуватись моніторинг результатів навчання учнів на шкільному рівні.

Програмою передбачено виявлення динаміки розвитку якісних показників результатів навчання дитини відносно неї самої. Це простежується у визначенні в кінці кожного структурного компоненту змісту програми в окремому предметі термінів і понять, які має доцільно застосовувати дитина (без їх визначення), системи вправ із програмованою помилкою, узагальненої презентації опанованого матеріалу як опису за пропонованою структурою тощо. Такий підхід створює умови для усунення психологічного тиску та сприятиме опануванню учнями способів самоконтролю, самооцінювання й самокорекції, формуванню їх рефлексивної позиції, мотивації на досягнення успіху в особистісному зростанні.

6. Вимоги до закладів загальної середньої освіти, які обиратимуть Програму.

Ст. 33 Закону України «Про освіту», та ст. 11 Закону України «Про загальну середню освіту» заклад загальної середньої освіти може обирати освітні програми, у тому числі й освітню програму «Світ чекає крилатих». Освітня програма закладу освіти, розроблена на основі освітньої програми «Світ чекає крилатих», схвалюється педагогічною радою і затверджується керівником закладу освіти. Вона не потребує затвердження центральним та місцевими органами виконавчої влади із забезпечення якості освіти й погодження з органом управління освіти, якому підпорядковується заклад освіти.

З метою забезпечення ефективної організації освітнього процесу заклади загальної середньої освіти мають створити умови для курсової підготовки вчителів, яка може здійснюватися або Інститутом педагогіки НАПН України, або Інститутами підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Батьки (або особи, що їх замінюють), маючи свободу вибору освітніх програм відповідно до ст. 6 Закону України «Про освіту», звертаються із заявою (відповідно до «Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти») до керівника закладу загальної середньої освіти про зарахування дитини до класу, в якому реалізується освітня програма.

Освітні програми закладу освіти можуть вирізнятись певною комбінацією варіативних концентрів з предметів *фізична культура* і *арт-технології та інформатика* (ІКТ), обсягом вивчення предметів математика, українська мова, англійська мова, всесвіт (базовий або розширений рівень), що відображається на кількості годин у навчальному плані. Заклади освіти можуть здійснювати поділ класів на групи відповідно до визначеної нормативними документами МОН України кількості учнів у класі та окреслених предметів, а також меншої від нормативної наповнюваності класів та інших предметів вивчення за рішенням місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

Також заклади загальної середньої освіти можуть визначати різні часові проміжки занять в межах одного предмета вивчення та відведених в навчальному плані годин на його опанування. Зокрема, одне заняття протягом 40 хвилин, або два заняття по 20 хвилин тощо.

Водночас, програми можуть мати корекційно-розвивальний складник для осіб з особливими освітніми потребами. Заклади загальної середньої освіти розробляють його на основі освітньої програми «Окрилення» і даних програм.

